

Annelies van Noortwijk, *Triunfo: de revista ilustrada a revista de las luces*. (*Historia y significado de Triunfo, 1946-1982*), Groningen, 2004. 505 pp. ISBN 90-367-2050-8.

·> MARGOT VERSTEEG

Het Spaanse tijdschrift *Triunfo* heeft een sleutelrol gespeeld in het intellectuele verzet tegen Franco en de zijnen, die Spanje vanaf het einde van de Burgeroorlog in 1939 tot aan de dood van de dictator in 1975 in hun greep hielden. Dat intellectuele verzet kwam binnen Spanje niet direct op gang, aangezien op de Burgeroorlog eerst een periode van repressie en terreur volgde, waarin de machthebbers trachtten het geheugen van het Spaanse volk stelselmatig te vervalsen en ieder politiek bewustzijn in de kiem te smoren. Pas in de jaren vijftig kreeg de culturele oppositie tegen het Franco-regime voorzichtig een stem in literatuur, film en kunst. Het zou echter nog een decennium duren eer de pers het medium bij uitstek voor de oppositie tegen het Franco-bewind zou worden. In de jaren zestig gingen binnen het regime verschillende stemmen op om Spanje verder open te stellen teneinde het toerisme en de economie te bevorderen. In dit kader paste ook de perswet van Franco's

minister van Toerisme en Informatie, Manuel Fraga Iribarne, uit 1966. Hoewel deze wet gezien kan worden als een poging om de kritiek op het regime in banen te leiden, gaf deze door het afschaffen van de censuur vooraf een belangrijke impuls aan het ontstaan van week- en maandbladen. Daar moet bij gezegd worden dat de sancties achteraf niet mis waren en het culturele verzet tegen de machthebbers aanvankelijk dan ook niet wijdverbreid was.

In haar boek *Triunfo: de revista ilustrada a revista de las luces* volgt Annelies van Noortwijk, die als universitair docent verbonden is aan de RUG, de ontwikkeling van het tijdschrift *Triunfo* vanaf het ontstaan in 1946 tot het laatste nummer in 1982. Daarbij brengt ze de ontwikkeling van het tijdschrift in verband met de persoonlijkheid van de hoofdredacteur, José Angel Ezcurra Carrillo, die zich na een franquistische jeugd ontwikkelde tot iemand met uitgesproken progressieve ideeën. Ezcurra heeft altijd handig gebruik weten te maken van de onduidelijkheid rond zijn opvattingen en de protectie die hij in franquistische kringen genoot om het blad tussen moeilijke situaties door te laveren. Van Noortwijk baseert haar onderzoek op de analyse van een aantal in haar ogen representatieve bijdragen

van de auteurs die het meest in *Triunfo* schreven, op interviews met een groot aantal medewerkers en op dossiers over *Triunfo* die zij heeft aangetroffen in de archieven van het Ministerie van Toerisme en Informatie.

Triunfo werd in 1946 door Ezcurra opgericht als onafhankelijk film-tijdschrift. Annelies van Noortwijk laat zien dat *Triunfo* in deze periode weliswaar tal van weinig diepgaande reportages bevatte maar daarnaast ook een aantal interessante bijdragen waarin de Spaanse lezer kon kennismaken met andere, vrijere werelden waarin de verhoudingen tussen mannen en vrouwen afweken van de door het fascistische regime gepropageerde modellen. Zo werden bijvoorbeeld actrices niet als lustobjecten maar als werkende vrouwen geportretteerd. *Triunfo* informeerde de lezer bovendien over de Europese avantgarde film en promoveerde Spaanse cineasten als Bardem en Berlanga

In 1962 besloot Ezcurra dat de tijd rijp was om *Triunfo* te veranderen van filmblad in een algemeen-cultureel tijdschrift. Hij wijzigde daarbij ook de ideologische richting van het blad dat nu een progressief karakter kreeg. Het bevatte nog steeds luchtige reportages, die echter een dekmantel vormden voor meer kritische bijdragen.

Opmerkelijk genoeg ging Ezcurra in zee met de uitgeverij Movierecord van de Belgische (ex)fascist Linten, die uitstekende relaties onderhield met het Spaanse Ministerie van Informatie en Toerisme. Handig als hij was wist Ezcurra voor *Triunfo* een zekere autonomie binnen Movierecord te bewerkstelligen, en *Triunfo* ontwikkelde zich steeds verder tot een politiek tijdschrift dat, aldus Van Noortwijk, essentieel is geweest om de Spaanse maatschappij rijp te helpen maken voor de democratie.

Dat wil niet zeggen dat *Triunfo* geen last van censuur had. Volgens Van Noortwijk is het aan de behendige manipulaties van Ezcurra en de constructie met Movierecord te danken dat het blad niet hetzelfde korte leven beschoren was als veel soortgenoten. In deze periode waren José Monleón (toneelkritiek), Ricardo Doménech (literatuur), Eduardo Haro Tecglen (buitenlandse politiek) en Enrique Miret Magdalena (godsdienst) de belangrijkste medewerkers.

In 1970 maakte *Triunfo* zich los van Movierecord en ging gouden jaren tegemoet als verlicht tijdschrift. Annelies van Noortwijk bestudeert hier een aantal interessante bijdragen van de twee topauteurs uit deze periode en hun vele alter ego's: Eduardo

Haro Tecglen (Juan Aldebarán, Paulo Berbén, Pozuelo) en Manuel Vázquez Montalbán (Luis Dávila, Manuel V el Empecinado, la Baronesa d'Orcy, Sixto Cámara). Deze auteurs – en met hen vele anderen – probeerden Spanje een stem en een geheugen terug te geven. De communicatie met de lezers – tegen de verdrukking in – was daarbij een belangrijke stimulans. Van Noortwijk laat zien dat de censuur *Triunfo* verschillende malen de mond trachtte te snoeren. Zo kreeg het blad in 1971 een hoge boete en een verschijningsverbod van vier maanden voor de publicatie van een *special* over het huwelijk en een ingezonden brief met een negatieve opinie hierover. In 1975, kort voor de dood van Franco, werd *Triunfo* nogmaals beboet en mocht het wederom vier maanden niet verschijnen.

Na Franco's dood bleef *Triunfo* nog enkele jaren verschijnen om in 1982 definitief van het toneel te verdwijnen. Van Noortwijk, die de bijdragen aan *Triunfo* in deze periode jammergenoeg niet meer bij haar onderzoek betreft, wijt het verdwijnen van het blad aan interne conflicten tussen radicale en minder radicale redactieleden, een algemene crisis van links gedurende de eerste jaren na Franco's dood en aan het feit dat een deel van

de taak van *Triunfo* werd overgenomen door dagbladen als *El País*.

Annelies van Noortwijks boek is een indrukwekkende studie, gebaseerd op een schat aan materiaal dat, zoals zij zelf wel erg vaak aangeeft, nog ruimschoots mogelijkheden tot verder onderzoek biedt. De gehanteerde methode – analyse van representatieve bijdragen van de auteurs die het meest in het blad schreven – heeft mijns inziens iets arbitrairs, maar het resultaat is niet minder overtuigend. De gekozen fragmenten illustreren goed wat de doelstelling van *Triunfo* was: het fungeren als 'papieren parlement', als 'alternatieve universiteit' die de Spanjaarden voorhield hoe Spanje had kunnen zijn als het Franco-regime geen streep had gezet door ieder moderniseringsproces.

·> MARGOT VERSTEEG is als docent verbonden aan de Vakgroep Spaans en Portugees van de University of Kansas.